

ФОНДИ БІБЛІОТЕК

Г. Г. ДІДКІВСЬКА, Л. О. ДЕГТЯРЕНКО БУТИ ДУХОВНО ЄДИНИМИ

Нині, коли виробляється новий тип світової духовної комунікації, коли звільнена від ідеологічно-догматичного намулу українська культура стає повнокривною частиною світових культурних надбань, особливо важливо відновити її втрачені ланки, цілісність її структури. Українська культура через специфіку свого історичного становища впродовж століть випадала зі світової культурної свідомості. Воно й не дивно, якщо врахувати, що самих лише заборон української мови за останні два з половиною століття було близько 30.

Прогалини в українській культурі створювалися в різний час і за різних обставин, проте причиною їх усіх було найбільше лихо як України, її народу, так і національної культури – їх підневільне становище, брак самостійності.

У нинішній благодатний час починає здійснюватися давня мрія нашого народу про те, щоб розсіяні нещасливою долею по світах, материках і континентах діти його мали змогу пити цілющу воду з невичерпних джерел рідної землі, народної мудрості, бути духовно єдиними, спільно творити, вільно користуючись культурними здобутками українців в усі часи і в різних землях.

Усіх їх, спраглих справжньої творчої праці в ім'я своєї землі, сповнених бажання піднести рідну культуру на вищий щабель досконалості, примножувати духовні цінності, об'єднати нині вільна незалежна Україна, яка творить свою державність – запоруку того, що страшні зловісні часи, часи тотального страху ніколи більше не заволодіють нашими душами. Час уже нарешті зібрати до купи духовні багатства, створені народом не тільки в Україні, а й поза її межами. З'явилася довгоочікувана можливість відкрити українському читачеві духовні здобутки українознавчих центрів поза Україною, які завдяки самовідданому подвижництву наших земляків вистояли у чужомовному, чужорідному оточенні,

репрезентуючи Україну і її культуру в світі.

Зарубіжна україніка стає органічною складовою частиною української культури, розширюючи наш інтелектуальний запас, збагачуючи наші книгозбірні. У Києві відкрито Бібліотеку діаспори, у ЦНБ ім. В.І.Вернадського функціонує зал зарубіжної україніки, у фонді якого ми б хотіли мати хоча б по одному примірнику видань про українців та Україну, що вийшли друком поза її межами.

До недавнього часу чимало праць зарубіжних авторів перебували у спецфонді, дозвіл на користування яким мала обмежена кількість читачів. Література до спецфонду надходила в основному з Головліту УРСР. Щоправда, працівники колишнього відділу спецфондів шукали інших шляхів придбання цих цінних і унікальних видань. Так було одержано чимало літератури з Державного історичного архіву, Міністерства закордонних справ, колишнього ЦК Компартії України, Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника тощо. У відділі спецфондів свого часу було зібрано унікальну колекцію газет української діаспори – близько 30 тисяч одиниць (починаючи з 1968 р.), яка тепер зберігається у спеціалізованому відділі газетних фондів, а каталог їх є і в залі зарубіжної україніки.

На момент відкриття 9 вересня 1991 року в залі зарубіжної україніки налічувалось 4300 журналів, близько 1500 книг. За перші п'ять місяців роботи залу фонд його зріс: журналів – майже до 5000, книг – до 2500 одиниць.

Новостворений відділ відразу привернув увагу численних читачів, науковців, громадськості, всіх спраглих правдивої інформації про суспільно-культурне, мистецьке життя, працю, творчі здобутки наших далеко закинутих від рідної землі краян. Багато з них свідомі того, що книги, призбирувані не одним поколінням українців за кордоном, краще прислужаться Україні, коли будуть в її бібліотеках.

Наукові та громадські установи, бібліотеки, як і приватні особи в діаспорі, мають бажання подарувати

бібліотекам України чимало цінних видань. Здійснення цього наміру дещо затримується через складність доставки книг. Тим часом зал зарубіжної україніки поповнюється подарунками фахівців—україністів, зокрема Б. Ясинського (Бібліотека Конгресу США), Л. Пендзей, В. Вериги, С. Кузьменко (Бібліотека Торонтського університету), Е. Касінця (Нью-Йоркська публічна бібліотека), О. П'ясецької (Бібліотека Оттавського університету), О. Процик (Бібліотека Гарвардського університету), Л. Джоунз (Публічна бібліотека в Торонто), В. Гави (Український драматичний театр у Торонто), поета, письменника і громадського діяча Я. Славутича, Т. Гунчака (Ратгерський університет), Я. Білинського (Делаварський університет), Б. Білинського (Бразилія), М. Бойка (Бібліотека університету Індіани), В. Іржі (Слов'янська бібліотека у Празі), М. Домашевського (Чикаго), Ю. Семенка (Німеччина), В. Огородника (Німеччина), Б. Трильовського (Канада).

Повну добірку матеріалів про штучно створений в Україні голод 1932–1933 рр. одержано від Світового конгресу українців Канади з Торонто.

Дуже цінний подарунок – 10 томів Енциклопедії українознавства – надійшов із Українського вільного університету в Мюнхені від члена редколегії Енциклопедії професора Атанаса Фіголя. Це видання користується особливим попитом у читачів.

Основу фонду залу зарубіжної україніки становлять дослідження з історії України, літературознавства, художня література. Є книги з філософії, теології, економіки, історії культури, мистецтва, музики тощо.

Найбільший інтерес виявляють читачі до історії України, зокрема праць Д. Дорошенка, М. Грушевського, Н. Полонської–Василенко, М. Аркаса, В. Антоновича, М. Антоновича, І. Крип'якевича, І. Борщака, І. Холмського, О. Оглоблина, В. Міяковського, П. Мірчука, Є. Чикаленка, Т. Гунчака, В. Вериги, О. Субтельного, М. Брайчевського та ін.

З художньо–публіцистичної літератури найчастіше цікавляться творами В. Винниченка, М. Хвильового, С. Єфремова, В. Подмогильного, У. Самчука, І. Багряного, Б. Антоненка–Давидовича, Є. Маланюка, Е. Андіївської, М. Руденка, В. Стуса, Я. Славутича, В. Барки; з критично–літературознавчої попитом користуються твори Д. Чижевського, Ю. Шевельова, П. Филиповича, І. Кошелівця, Р. Рахманного, В. Радзикевича, Д. Білецького, Б. Лепкого, А. Юриняка; з політико–соціологічної та філософської – М. Міхновського, Д. Донцова, Я. Стецька,

С. Бандери, Є. Коновальця, І. Майстренка, Т. Гунчака, М. Шлемкевича.

З–поміж інших виділяються 18–томне видання ‘‘Літопис Української повстанської армії’’; збірники ‘‘За державність: матеріали до історії Війська українського’’ , зб. 1–5 (Каліш, 1929–1935); ‘‘За честь, за славу, за народ’’ (Торонто, 1978); ‘‘Українська суспільно–політична думка в 20 столітті’’ , т. 1–3, (‘‘Сучасність’’ , 1983); ‘‘Матеріали конгресу української вільної політичної думки’’ , ч.1–4 (Мюнхен, 1972–1976), зб. 2, 3 (Новий Ульм, 1976, 1977); ‘‘Євген Коновалець та його доба’’ (Мюнхен, 1974); ‘‘Розстріляне відродження’’ Ю.Лавріненка (Мюнхен, 1959); ‘‘Україна в огні й бурі революції 1917–1921 рр.’’ І.Мазепи, т. 1–3 (Прага, 1942–1943).

Значний інтерес викликають спогади про Л. Курбаса, М. Зерова, В. Винниченка, М. Левицького, П. Филиповича, М. Драй–Хмару, Є. Коновальця, А. Мельника, І. Огієнка, С. Петлюру, А. Волошина, спогади про Г. Костюка, В. Кубійовича, Є. Чикаленка, І. Майстренка, Д. Дорошенка, О. Лотоцького, О. Кошиця та ін.

З періодичних видань найпопулярніші часописи ‘‘Сучасність’’ , ‘‘Український історик’’ , ‘‘Визвольний шлях’’ , ‘‘Вісник’’ , ‘‘Український вісник’’ , ‘‘Молода Україна’’ , ‘‘Наше життя’’ , ‘‘The Ukrainian Review’’ , ‘‘Harvard Ukrainian Studies’’ , ‘‘The Ukrainian Quarterly’’ .

Співробітники залу ведуть роботу по розкриттю фондів, удосконаленню довідково–пошукового апарату, створенню систематичного каталога та картотеки нових надходжень. Крім зарубіжної україніки у залі зберігається колекція творів реабілітованих авторів, зокрема таких, як В. Винниченко, А. Любченко, С. Єфремов, М. Хвильовий, І. Огієнко, Б. Грінченко, М. Драгоманов, Б. Лепкий та ін. У колекції близько 15 тис. одиниць. Вона також користується великим попитом у читачів.

Зал зарубіжної україніки потребує доукомплектування, поповнення виданнями. Тому ми й звертаємося до видавничих організацій, книгарень, бібліотек, усіх, хто має бажання прислужитися справі відродження нашої культури і кому не байдужа її доля, із закликом допомогти Центральній науковій бібліотеці Академії наук України поповнити зал зарубіжної україніки новими виданнями. Йдеться про довідкові, енциклопедичні й бібліографічні праці, періодику, матеріали про українознавчі дослідницькі центри.

Наперед вдячні всім небайдужим за допомогу.